

Κείμενο

[Η χρήση των ηλεκτρονικών μέσων από τα παιδιά]

Σύμφωνα με τις σύγχρονες ψυχολογικές θεωρίες, η χρήση των μέσων από τα παιδιά, ειδικά η χρήση της τηλεόρασης, του διαδικτύου, των ηλεκτρονικών παιχνιδιών και του κινητού τηλεφώνου, αποδίδεται σε **κίνητρα** που σχετίζονται με το «γέμισμα» του άδειου χρόνου. Η **αναπλήρωση της μοναξιάς**, η δημιουργία υποκατάστατων επικοινωνίας, η παροχή ερεθισμάτων κοινωνικής συναναστροφής και η απόδραση από την καθημερινότητα, στοιχεία δηλαδή συναισθηματικής υφής, αποτελούν τα συνηθέστερα κίνητρα, τα οποία ωθούν τα παιδιά να γίνουν **ενεργοί χρήστες** των μέσων. Η επιλογή του ενός ή του άλλου μέσου ή του συνδυασμού αυτών επηρεάζεται τόσο από τις ατομικές τους ικανότητες, όσο και από τη σχέση τους με σημαντικούς άλλους, όπως οι γονείς. Αναλυτικότερα, τα βασικά κίνητρα χρήσης των μέσων από τα παιδιά είναι τα ακόλουθα.

Η συνήθεια, καταρχάς, αποτελεί κινητήρια δύναμη για τις καθημερινές δραστηριότητες, τις οποίες μετατρέπει σε αυτοματοποιημένες αντιδράσεις που δεν απαιτούν ιδιαίτερη νοητική ενέργεια. Πολλά παιδιά αναφέρουν ότι οι καθημερινές συνήθειές τους περιλαμβάνουν τη χρήση μέσων, όπως η τηλεθέαση λ.χ., που αποτελεί μια τέτοια συνήθεια. Ένα ακόμα κίνητρο είναι αυτό του «πασατέμπου», δηλαδή το πέρασμα της ώρας και το γέμισμα του άδειου χρόνου, που **συνδέεται** με την ανακούφιση της ανίας. Για το παιδικό και εφηβικό κοινό η τηλεόραση αποτελεί την κυρίαρχη απάντηση σε όλες τις ηλικιακές ομάδες, σε ό,τι αφορά το γέμισμα του άδειου χρόνου.

Η χρήση των μέσων θεωρείται, επίσης, χρόνος ξεκούρασης και χαλάρωσης. Ένα ερώτημα που ανακύπτει είναι σε ποιον βαθμό η χαλάρωση έρχεται σε αντίθεση με τη διέγερση ή είναι δύο πράγματα που χρειάζεται το παιδί σε διαφορετικές φάσεις. Η διέγερση, ένα κίνητρο που σχετίζεται συχνά με αυτό της ψυχαγωγίας, αφορά στις εικόνες, κυρίως εικόνες σε μεγάλες, τελευταίας τεχνολογίας οθόνες, οι οποίες προκαλούν έντονες συναισθηματικές αντιδράσεις. Τα παιδιά τις περιγράφουν με φράσεις, όπως «με συναρπάζει», «με κάνει χαρούμενο», «με συγκινεί» και ανάλογες.

Συνήθως, η συντροφιά αναφέρεται στη χρήση της τηλεόρασης, με την οποία τα παιδιά συνδέουν αισθήματα και αναμνήσεις. Είναι το κατεξοχήν μέσο που λειτουργεί

ως υποκατάστατο συντροφικότητας και αναπληρώνει το κενό της μοναξιάς. Ωστόσο, το κίνητρο της συντροφιάς συναντάται και στα νεότερα μέσα, κυρίως στον **εικονικό** χώρο του διαδικτύου, και περιλαμβάνει διαστάσεις, όπως η «σύνδεση» και η «επαφή».

Όσον αφορά στο κίνητρο της απόδρασης, αυτό σχετίζεται τόσο με την τηλεθέαση, που συχνά αποτελεί τρόπο διαφυγής από την πραγματικότητα, όσο και με τα ηλεκτρονικά παιχνίδια μέσω του διαδικτύου ή των άλλων ηλεκτρονικών συσκευών. Η κοινή συνθήκη, είτε πρόκειται για τη χρήση της τηλεόρασης είτε για τη χρήση του διαδικτύου και των άλλων μέσων, είναι η επιθυμία απόδρασης από το οικογενειακό ή κοινωνικό περιβάλλον.

Τέλος, η αναζήτηση πληροφοριών αποτελεί κίνητρο που ικανοποιεί την ανάγκη για πληροφόρηση και μάθηση και εμφανίζεται με δύο διαστάσεις. Η πρώτη είναι η επιθυμία για σκόπιμη γνώση που θα συμπληρώσει το υλικό του σχολείου. Τόσο η τηλεόραση με διάφορα εκπαιδευτικά προγράμματα, όσο και τα νεότερα μέσα (εκπαιδευτικό υλικό για τον υπολογιστή, διαδίκτυο) επιτελούν έναν εκπαιδευτικό ρόλο, και, μάλιστα, συχνά με πιο ευχάριστο τρόπο απ' αυτόν του σχολείου. Η δεύτερη διάσταση αφορά στη γνώση γύρω από τον εαυτό, δηλαδή μια μορφή κοινωνικής μάθησης που βοηθά το παιδί στην καθημερινή του επικοινωνία και αλληλεπίδραση με τους άλλους.

Τα παραπάνω κίνητρα έχουν στον πυρήνα τους μια συγκινησιακή πτυχή. Συνεπώς, θα μπορούσαμε να υποθέσουμε ότι σε περιπτώσεις συναισθηματικής έλλειψης εντείνονται και δρουν αναπληρωματικά. Για παράδειγμα, όταν η ποιότητα της σχέσης με τους γονείς δεν είναι επαρκώς καλή, είναι πιθανό το παιδί να αναζητά να καλύψει το κενό της σχέσης με τη χρήση ηλεκτρονικών μέσων.

Κ. Σπετσιώτου, Ψυχολογικές επενδύσεις των μέσων επικοινωνίας και η εμπλοκή τους στις σχέσεις και την επικοινωνία στο πλαίσιο της οικογένειας. Πανεπιστήμιο Αθήνας: Τμήμα Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης (διασκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

A. (Μονάδες 20)

A. Να γράψετε την περίληψη του κειμένου σε 80 – 100 λέξεις.

(μονάδες 20)

B. (Μονάδες 15)

- B1.** Εξηγήστε σε μία παράγραφο (60 – 80 λέξεις) γιατί η ερευνήτρια, μελετώντας τα κίνητρα που ωθούν τα παιδιά να γίνουν ενεργοί χρήστες των ηλεκτρονικών μέσων, αναφέρεται συχνά στο «γέμισμα του άδειου χρόνου»;

(μονάδες 10)

- B2.** «Η πρώτη», «Η δεύτερη»: Να δείξετε ποια λειτουργία επιτελούν οι παραπάνω λέξεις στη συνοχή της έκτης παραγράφου (Τέλος... τους άλλους) του κειμένου.

(μονάδες 5)

Γ. (Μονάδες 15)

- Γ1.** Να γράψετε μία παράγραφο 50-60 λέξεων με θέμα τη σχέση των παιδιών με τα ηλεκτρονικά μέσα, χρησιμοποιώντας με όποια σειρά επιθυμείτε τις ακόλουθες λέξεις/φράσεις του κειμένου (επισημαίνονται και στο κείμενο με **έντονη γραφή**): **κίνητρα, αναπλήρωση της μοναξιάς, ενεργοί χρήστες, συνδέεται, εικονικό** (μπορείτε να διαφοροποιήσετε τον γραμματικό τύπο, δηλαδή την πτώση, τον αριθμό, το γένος, το ρηματικό πρόσωπο, τον ρηματικό χρόνο κλπ.).

(μονάδες 10)

- Γ2.** Να επισημάνετε στο κείμενο πέντε λέξεις/φράσεις που πιστοποιούν τον επιστημονικό του χαρακτήρα.

(μονάδες 5)